

HUOM. Ohjetta päivitetty 16.4.2020 ja se korvaa aiemmin 20.3.2020 annetun ohjeen

## **SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN OHJE: COVID-19 AIHEUTTAMAN POIKKEUSTILAN HUOMIOIMINEN PERUSTASON SOSIAALI –JA TERVEYDENHUOLLON PALVELUJEN TOIMINNASSA**

***Poikkeusoloissa on turvattava perustason sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuus ja kiinnitettävä erityistä huomiota haavoittuvassa asemassa oleviin ja erityistä tukea tarvitseviin asiakkaisiin. Painetta erikoistason palveluissa voidaan purkaa toimivilla perustason palveluilla.***

Valtioneuvosto on todennut 16.3.2020 yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa, että maassa vallitsevat valmiuslaissa (1552/2019) tarkoitetut poikkeusolot. COVID-19 pandemiassa on kyse vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaavasta, hyvin laajalle levinneestä vaarallisesta tartuntataudista. Koronaviruksen aiheuttaman pandemian takia valtioneuvosto on päättänyt ottaa käyttöön valmiuslain nojalla joukon toimenpiteitä, joilla voidaan turvata hoitokapasiteetti ja pandemiatilanteen hoito sekä välttämättömät ja tarpeelliset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Valmiuslain 88 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta on annettu 18.3.2020 voimaan tullut valtioneuvoston asetus (125/2020). Sen lisäksi valtioneuvosto on samana päivänä antanut asetuksen kunnan oikeudesta poiketa terveydenhuollon kiireettömän hoidon määräaikojen noudattamisesta ja sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinneista (127/2020). Asetukset ovat voimassa 13.4.2020 saakka. Tämän jälkeen Valtioneuvosto on 31.3.2020 antanut asetuksen valmiuslain 86, 88, 93, 94 ja 109 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käytön jatkamisesta 13.5.2020 asti, ja eduskunta on hyväksynyt ne 2.4.2020. Valtioneuvosto on 6.4.2020 antanut edellä mainitun nojalla soveltamisasetuksen kunnan oikeudesta olla väliaikaisesti noudattamatta terveydenhuollon kiireettömän hoidon ja sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin aloittamisen määräaikoja. Asetus tuli voimaan 14.4.2020 ja se on tarkoitettu olemaan voimassa 13.5.2020 asti. Valtioneuvosto on lisäksi 6.4.2020 antanut asetuksen, jolla valmiuslain 93 - 94 §:ssä säädettyä oikeutta poiketa palvelussuhteen ehdoista ja irtisanomisoikeudesta jatketaan 13.5.2020 saakka. Poikkeaminen koskee työaikalain lepoaikoja ja ylityötä, vuosiloman antamista sekä irtisanomisajan pituutta koskevia säännöksiä terveydenhuollossa ja sosiaalitoimessa. Eduskunta on hyväksynyt asetukset 16.4.2020.

Sosiaali- ja terveysministeriö korostaa, että vaikka tilanne on poikkeuksellinen, kuntien on turvattava asiakkaiden oikeus saada tarvitsemansa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut yksilöllisiä tarpeita vastaavasti joitakin poikkeavia, tilanteen edellyttämiä järjestelyjä lukuun ottamatta. Valmiuslain toimivaltuuksia voidaan käyttää vain sellaisin tavoin, jotka ovat välttämättömiä lain tarkoituksen saavuttamiseksi ja oikeassa suhteessa toimivaltuuden käyttämisellä tavoiteltavaan päämäärään nähden. Sosiaali- ja terveysministeriö muistuttaa, että poikkeavilla toimenpiteillä pyritään hidastamaan taudin etenemistä Suomessa, jotta pienempi osa suomalaisista sairastuisi yhtäaikaisesti sairaalahoitoa vaativalla tavalla.

### **Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisvelvollisuus säilyy myös poikkeusoloissa**

Tartuntatautilain (1227/2006) 17 §:ssä säädetään infektioiden torjunnasta sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköissä. Sen mukaan toimintayksikön on huolehdittava muun muassa potilaiden, asiakkaiden ja henkilökunnan tarkoituksenmukaisesta suojauksesta ja sijoittamisesta. Toimintayksikön johtaja voi antaa vierailukiellon.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikkö voidaan sulkea tartuntatautilain 58 §:n perusteella. Sama koskee myös oppilaitoksia, päiväkotia, asuntoja ja vastaavia tiloja. Myös yleiset kokoukset tai yleisötilaisuudet voidaan säännöksen mukaan kieltää. Toimenpiteillä tavoitellaan sitä, että useampi ihminen ei samassa tilassa oleskellessaan altistuisi

virusen tarttumiselle. Toimintayksikön sulkemisesta voi päättää sosiaali- ja terveydenhuollosta vastaava lautakunta kunnassa ja aluehallintovirasto silloin, kun ne ovat tarpeen usean kunnan alueella.

On huomattava, että tartuntatautilaki ei oikeuta lakkauttamaan yksittäistäkään sosiaali- tai terveyspalvelua kokonaisuudessaan. Tarvittava toiminta on pyrittävä järjestämään kunnassa tarpeen mukaisella tavalla. Palvelujen yksilöllinen tarve tulee arvioida viime kädessä jokaisen henkilön kohdalta erikseen siten, ettei kenenkään oikeus viimesijaiseen toimeentuloon ja huolenpitoon vaarannu. Kuntien on kuitenkin tarkoituksenmukaista arvioida mahdollista henkilöstöpulaa ja toiminnan painopisteiden muutosta ennakoiden, keiden henkilöiden tai asiakasryhmien osalta tarvittava tuki on kriittisen tärkeää järjestää ja huolehtia siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon mahdolliset työtehtävien uudelleen järjestelyt kunnassa eivät vaaranna erityisen tuen tarpeessa olevien henkilöiden terveyttä ja turvallisuutta.

### **Huomio haavoittuvassa asemassa oleviin ja erityistä tukea tarvitseviin asiakkaisiin**

Kunnan asukkaiden välttämätön terveyden- ja sairaanhoito, huolenpito ja toimeentulo on varmistettava poikkeusoloissakin. Epidemiatilanteen pitkittyessä on huomattava, että terveydenhuollon vastaanotoille voi hakeutua myös henkilöitä, joilla on terveysongelman lisäksi taloudellisia vaikeuksia tai muu kriisitilanne. Heidät on arvioitava asianmukaisesti ja ohjattava tarpeen mukaan sosiaali- tai terveydenhuollon palveluihin. Myös asianmukaisista tulkkauspalveluista on huolehdittava. Väestönosa, joka ei puhu tai ymmärrä suomea tai ruotsia tai on lukutaidoton, tulee myös informoida sekä COVID-19:sta että sitä koskevista toimintaohjeista heille soveltuvin menetelmin (esim. ohjevideot, selkokielen viestintä ja tulkkauspalvelut).

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa toteutettaessa on aina kiinnitettävä erityistä huomiota erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden edun toteutumiseen. Poikkeukselliset olot korostavat tätä tarvetta. Avun tarpeen kasvaessa helposti saavutettavia ohjaus- ja neuvontapalveluja on lisättävä, ottaen huomioon ihmisryhmät, joille etä- tai puhelinneuvonta ei ole mahdollista. Matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelujen lisäksi erityisesti tilapäis- ja hätämajoituksen ja huolenpidon saatavuudesta niitä tarvitseville asiakasryhmille on huolehdittava ja lisättävä kapasiteettia tarvittaessa. Myös asunnottomille tarjottavilla päivätoiminnan palveluilla on mahdollista tavoittaa erityisen haavoittuvassa asemassa olevia ja huolehtia heidän välttämättömien perustarpeiden lisäksi myös tarpeellisen epidemiaan liittyvän ohjauksen ja neuvonnan saamisesta.

Myös poikkeusolojen aikana on huomioitava YK:n lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen sekä YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen (vammaissopimuksen) velvoitteet näiden henkilöiden oikeuksien turvaamisen osalta. Lapsen oikeuksien ja lapsen edun toteutuminen tulee turvata mahdollisimman täysimääräisesti myös poikkeusoloissa. Vaikka lapsen oikeutta koulutukseen, harrastuksiin ja kodin ulkopuolisiin lähikontakteihin on rajoitettu, lapsille tulee turvata heidän tarvitsemansa hoiva ja huolenpito sekä suojata heitä väkivallalta ja kaltoinkohtelulta. Kaikessa viranomaistoiminnassa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. YK:n vammaissopimuksen tarkoituksena on edistää, suojella ja taata kaikille vammaisille henkilöille täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti kaikki ihmisoikeudet ja perusvapaudet sekä edistää vammaisten henkilöiden synnynnäisen arvon kunnioittamista. Sopimuksen 11 artiklan mukaan julkisen vallan on toteutettava kaikki tarvittavat toimet varmistaakseen vammaisten henkilöiden suojelun ja turvallisuuden vaaratilanteissa.

### **Perusterveydenhuollon toiminnan jatkuminen mahdollisimman normaalina tärkeää**

Valmiuslain soveltamista koskevan asetuksen 2 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien nojalla kunta voi luopua terveydenhuoltolaissa (1326/2010) säädettyjen kiireettömän hoidon järjestämisen määräajoista, jos se on välttämätöntä kiireellisen hoidon järjestämiseksi ja jos määräajan ylittäminen ei vaaranna potilaan terveyttä.

Valtioneuvosto on 17.3.2020 valmiuslain nojalla antanut myös asetuksen väliaikaista poikkeuksista sovellettaessa eräitä vuosilomalain, työaikalain ja työsopimuslain säännöksiä. Asetuksen voimassaoloa on jatkettu 13.5.2020 saakka. Asetuksen tarkoituksena on varmistaa riittävä henkilöstömäärä virusepidemian aikana, jotta riittävä toimintakyky sosiaali- ja terveystaloudissa voidaan turvata. Työnantaja voi keskeyttää tarvittaessa työntekijän loman tai siirtää sen antamisen ajankohtaa, poiketa velvollisuudesta hankkia työntekijältä suostumus ylityön tekemiseen sekä poiketa lepoaikasäännöksistä. Sosiaali- ja terveysministeriö korostaa, että asetuksessa säädettyjen poikkeustoimenpiteiden käyttöönotto edellyttää, että toimenpiteet ovat tarpeen koronavirusepidemian vuoksi, ja että niillä ei vaaranneta työturvallisuutta ja työntekijän terveyttä.

Perusterveydenhuollon palvelujen hyvä ja riittävän laaja toiminta mahdollistaa sen, että erikoissairaanhoidon pystyy pandemiatilanteessakin keskittymään tehtäväänsä hoitaa erikoissairaanhoidon potilaita. Siksi on tärkeää, että perusterveydenhuollon toiminta jatkuisi mahdollisimman normaalisti. Kiireettömän hoidon määrärajoista tulisi poiketa vasta silloin, kun resurssit eivät riitä infektio-tilanteen hoitamiseen. Potilaiden määrän ollessa maltillinen ja henkilökunnan ollessa töissä, perustason toimintoja ei tule tarpeettomasti vähentää. Vaikka epidemia pitkittyisi, tulee terveydenhuollon palvelujen järjestäjän tarjota kansalaisille myös ennaltaehkäisevää ja kiireetöntä hoitoa, jotta väestön terveys pysyy yllä. Potilaita on hyvä ohjata myös etäpalvelujen (esim. koronaneuvontanumero, päivystysapu 116117) käyttöön.

Koronavirusinfektiot ja -epäilyt keskitetään mahdollisuuksien mukaan yhteen tai muutamaankin toimipisteeseen. Yleisperiaatteena on, että fyysisiä vastaanottoja käytetään vain silloin, kun potilaan tutkimus tai hoito edellyttävät potilaan ja hoitavan henkilön läsnäoloa samassa tilassa. Puhelinpalvelujen ja muiden etäpalvelujen tarjontaa lisätään kaikissa toiminnoissa. Ennen hoitoon tuloa hoidon tarpeen arvio tehdään pääsääntöisesti puhelimitse. Kansalaiset voivat myös arvioida omaa tautiriskiään OmaOlo-nettisivujen kautta, jossa on oirekysely koronavirusepidemiasta silmällä pitäen. Myös Terveyskylän ja THL:n sivustoilla on tietoa infektiosta sekä keinoista sietää huolta ja epävarmuutta.

Vaikeassa epidemiatilanteessa korostuu potilaiden kiireellisen hoidon ensisijaisuus. Kun terveystaloudissa kiireellistä hoitoa joudutaan priorisoimaan, akuutissa tilanteessa kiireettömän hoidon tarjoamista voidaan harkitusti kohdentaa riskiryhmien hyvään hoitoon sekä potilaisiin, joilla on erityinen tuen tarve. Esimerkiksi joillakin mielenterveyspotilailla kiireettömän hoidon keventäminen voi johtaa lisääntyvään päivystyspalvelujen käyttöön. Erityisesti haavoittuvassa asemassa oleville perheille tärkeät ennaltaehkäisevät neuvolapalvelut on toteutettava mahdollisuuksien mukaan. Oppilashuollossa yhteistyötä sivistystoimen kanssa jatketaan (psykologi- ja kuraattoripalvelut). Hoidossa huomioitavat seikat ovat perustason suun terveydenhuollossa pääperiaatteiltaan samat kuin muussakin perusterveydenhuollossa. Minkään toiminnan kansanterveydelle oleelliset tehtävät eivät voi kokonaan keskeytyä. Mikäli henkilökuntaa siirretään omista tehtävistään toisiin tehtäviin, perehdytys uuteen työhön on oleellinen.

### **Peruspalveluja on oltava tarjolla riittävästi**

Valmiuslain soveltamisesta 6.4.2020 annetun asetuksen 3 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien nojalla kunta voi luopua soveltamasta sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36 §:n 2 momentissa tarkoitetun palvelutarpeen arvioinnin aloittamista koskevaa määräaika. Luopuminen ei koske pykälän 1 ja 3 momentissa säädettyjä aikamääreitä. Sääntely mahdollistaa sen, että kunta voi lykätä palvelutarpeen arviointia yli 2 momentissa säädetyn 7 arkipäivän aikarajan. Luopuminen ei saa johtaa henkilön välttämättömän toimeentulon ja huolenpidon vaarantumiseen. Kiireellisen avun tarve on edelleen arvioitava välittömästi. Asetusta tulee soveltaa vain, jos se on välttämätöntä kansalaisten välttämättömän huolenpidon ja toimeentulon turvaamiseksi.

Palvelutarpeen arvioinnin aloittamisen aikarajasta luopuminen ei oikeuta kuntaa luopumaan lakisääteisten sosiaalipalvelujen järjestämisestä eikä muistakaan sosiaalihuoltolaissa säädettyistä velvoitteistaan. Myös olemassa olevat sosiaalipalvelujen asiakkuudet säilyvät. Palvelutarpeen arviointi tulee kaikkien asiakkaiden kohdalla aloittaa

viipymättä ja saattaa loppuun ilman aiheetonta viivästyä. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota iäkkäiden henkilöiden ja erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden palvelutarpeen joutuisaan arviointiin.

Jos asiakkaan tai perheen sosiaalipalvelujen tarve on jo aiemmin arvioitu ja esimerkiksi kotipalvelu tai työtoiminta on välttämätön henkilön hyvinvoinnin, huolenpidon tai toimeentulon turvaamiseksi, tulee palveluja jatkaa poikkeusolojen aikanakin kunnan arvion mukaisella tavalla. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi ihmisen hyvinvoinnin kannalta tarpeellisten avopalvelujen turvaamista.

Palvelutarpeen arvioinnin aloittamisen määräajasta luopuminen ei koske lastensuojelulaisissa ja vammaispalvelulaisissa säädettyjä määräaikoja.

### **Kunnan tulee järjestää lastensuojelun tukitoimia**

Kaikessa viranomaistoiminnassa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Kunnan tulee järjestää lastensuojelun tukitoimia eikä niistä voida kategorisesti luopua varautumistarkoituksessa. Jos perheen lastensuojelun tarve on jo aiemmin arvioitu ja esimerkiksi kotipalvelu on välttämätön lasten hyvinvoinnin turvaamiseksi, tulee palvelua jatkaa poikkeusolojen aikanakin kunnan arvion mukaisella tavalla. Palvelutarpeen arvioinnin määräajoista luopuminen ei koske lastensuojelulaisissa säädettyjä määräaikoja. Myös muiden erityistä suojelua tarvitsevien henkilöiden tuen tarve on arvioitava riittävän joutuisasti, sillä he eivät aina pysty itse hakemaan apua sitä tarvitessaan.

Hallituksen ohjeiden mukaisesti lasten ja nuorten ei pidä hakeutua porukoihin, eikä mennä joukolla pelaamaan tai viettämään aikaa. Vierailut lastensuojeluyksiköihin tulee mahdollisuuksien mukaan minimoida lapsen lähimpiin henkilöihin ja perheeseen ja tulee suosia puheluita ja videoviestintää. Lastensuojeluyksiköissä ei ole voimassa vierailukieltoa, ellei sellaisesta ole erikseen välttämättömänä toimenpiteenä tartuntatautilain 17 §:n mukaisesti ja tarkkarajaisesti päätetty.

Mikäli ketään lastensuojeluyksikön tai perheen jäsentä ei ole asetettu tartuntatautilain mukaiseen karanteeniin, eikä kenelläkään ole flunssaoireita, ei lapsen tai nuoren liikkumista, yhteydenpitoa ja kotilomia voida rajoittaa vastentahtoisesti ilman lapsi- ja tilannekohtaista harkintaa ja lastensuojelulain mukaisten säädösten noudattamista. Lasten kotilomien osalta tulee tilanne arvioida yksilöllisesti ja pyrkiä yhteisymmärryksessä siirtämään lomailua koronaviruksen leviämisen estämiseksi. Mikäli yhteisymmärrykseen ei päästä, tarvittaessa ja lastensuojelulain edellytysten täytyessä lapselle on mahdollista tehdä yhteydenpidon tai liikkumisvapauden rajoituspäätös lastensuojelulain nojalla. Tällöin on kiinnitettävä erityistä huomiota päätöksen perusteluihin ja annettava päätös asianosaisille muutoksenhakuohjeiden kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriö on tarkentanut lastensuojelun sijaishuollon vierailuja ja yhteydenpitoa koskevat toimintaperiaatteet 1.4.2020 antamassa ohjeessa. Ohjeessa muistutetaan, että lastensuojelulain nojalla tehty päätös liikkumisvapauden- tai yhteydenpidon rajoituksesta ei voi koskaan olla yleinen kaikkia koskeva rajoitus, vaan sen tulee aina perustua lapsikohtaiseen yksilölliseen harkintaan.

### **Toimeentulotuen käsittelyyn osoitettava riittävät voimavarat**

Sosiaali- ja terveysministeriö korostaa, että toimeentulotuki on keskeinen ja tärkeä instrumentti, jolla turvataan henkilön ja perheen ihmisarvoisen elämän kannalta vähintään välttämätön toimeentulo Suomessa oleskeleville.

Kuntien ja Kelan tulee huolehtia mahdollisuuksien mukaan siitä, että viimesijaista toimeentuloa turvaavan etuuden käsittelyyn osoitetaan riittäviä voimavaroja. Kiireelliset toimeentulotukea koskevat hakemukset on syytä priorisoida sekä Kelassa että kunnissa. Samalla tulee huolehtia siitä, että tuen hakeminen on edelleen mahdollista myös henkilökohtaisesti toimipisteessä asioimalla. Mikäli Kelan kyky vastata kiireelliseen avun tarpeeseen estyy johtuen palvelun ruuhkautumisesta, voivat kunnat myöntää ehkäisevää toimeentulotukea kiireellisen ja välttämättömän avun

turvaamiseksi ilman Kelan tekemää arvioita perustoimeentulotuesta toimeentulotukilain (1412/1997) 14 §:n 3 momentin perusteella.

Kuntien ja Kelan on tehtävä mahdollisimman joustavasti yhteistyötä erityisen haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden asumisen, ravinnon ja lääkityksen turvaamiseksi. Kuntien täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea tulee käyttää tarvittaessa apuna, mikäli esimerkiksi lasten jääminen pois koulusta, pakollinen kotikaranteeni tai ravinnon hankkimisen lisäkustannukset aiheuttavat henkilön ja perheen selviämisen kannalta tarpeelliseksi katsottavia lisämenoja muutenkin pienituloiselle henkilölle tai perheelle.

Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö muistuttaa kuntia sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 11 §:ssä säädetystä velvollisuudesta alentaa tai jättää perimättä sosiaalihuollon asiakasmaksuja ja terveydenhuollon tulosidonnaisia asiakasmaksuja silloin, jos maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista. Asiakasmaksun periminen ei saa johtaa siihen, että asiakas joutuu turvautumaan toimeentulotukeen asiakasmaksuista selvitäkseen.

### **Kunta voi keskeyttää kuntouttavan työtoiminnan**

Tartuntatautilanteen takia kuntouttavan työtoiminnan monia toimintamuotoja on hankala toteuttaa, koska useampien kuin 10 hengen tiloissa oleskelua on syytä välttää. Myös työpaikoilla voi olla poikkeusjärjestelyjä. Kuntouttavan työtoiminnan järjestäjänä kunta voi keskeyttää kuntouttavan työtoiminnan epidemiatilanteen ajaksi, jos se ei pysty toteuttamaan toimintaa muulla tavoin. Tämä edellyttää, että asiasta on informoitu TE-toimistoa ja asiakasta. Toiminnan ollessa keskeytyneenä, asiakas ei menetä etuuttaan eikä toimeentulotukea alenneta. Kuntouttavaa työtoimintaa voi myös jatkaa, jos kunta pystyy järjestämään sen muulla tavalla ja siitä sovitaan asiakkaan kanssa. Näissä tapauksissa asiakkaalle voidaan maksaa kuntouttavaan työtoimintaan liittyvät kulukorvaukset. Kaikissa tilanteissa kunnan tulee huolehtia siitä, että kenenkään oikeus välttämättömään huolenpitoon ja toimeentuloon ei vaarannu.

### **lääkkäiden ja vammaisten henkilöiden kotiin annettavat palvelut tärkeitä**

Hallituksen linjauksen mukaisesti toimintaohjeena on, että yli 70-vuotiaat veloitetaan pysymään erillään kontakteista muiden ihmisten kanssa mahdollisuuksien mukaan karanteeninomaisissa olosuhteissa. Tämä tarkoittaa sitä, että kunnissa on huomattava määrä sellaisia henkilöitä, jotka eivät aiemmin ole olleet kotihoidon asiakkaita, mutta joiden avuntarpeisiin, esimerkiksi kaupassa ja apteekissa asiointiin, on nyt vastattava. Kunnan tulee tiedottaa yli 70-vuotiaita asukkaita siitä, mistä apua on tarvittaessa saatavilla.

Kotihoidossa olevien asiakkaiden suojaaminen, kotihoidon ja muun hoidon jatkuvuuden sekä hyvinvoinnin ja toimintakyvyn turvaaminen on osa kotihoidon normaalia toteuttamista, jonka tulee jatkua myös poikkeusoloissa. Kokoontumisia on vältettävä ja mm. päivätoimintaryhmät on infektioriskin vuoksi organisoitava tarvittaessa muilla tavoin. Iäkkäiden kotihoitoa koskeva ohjeistus soveltuu myös muiden haavoittuvassa asemassa olevien riskiryhmien, kuten vammaisten henkilöiden, kotihoidon, asumisen palvelujen ja henkilökohtaisen avun järjestämiseen.

Kunnan tai sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaava lääkäri voi tartuntatautilain 63 §:n nojalla tarvittaessa määrätä sairastuneen tai perustellusti sairastuneeksi epäillyn henkilön eristykseen. Eristys voidaan toteuttaa myös henkilön omassa asunnossa terveydenhuoltolain 25 §:n mukaisena kotisairaalapalveluna.

Tavoitteena tulee olla, että sama(t) työntekijä(t) hoitavat samoja asiakkaita kotihoidossa tartuntatautiriskin minimoimiseksi. Lisäksi tulee varmistaa, että jokaiselle kotihoidossa olevalle asiakkaalle on nimetty omatyöntekijä. Kotihoidon asiakkaalla tulee olla tiedossaan puhelinnumero, johon hän saa helposti yhteyttä eri vuorokauden aikoina tarpeensa mukaan. Kotihoidon henkilöstön tulee suojautua työnantajan ohjeiden mukaan.

## Ympäri vuorokautisen hoidon yksiköihin vierailukielto

Kuntia kehoitetaan ohjeistamaan alueensa omat sekä yksityiset ympärivuorokautisen hoidon ja palvelujen yksiköt tilanteessa tarvittavista tartuntatauti torjuntatoimenpiteistä yksiköissä (tartuntatautilaki 17 §). Erityisenä torjuntatoimenpiteenä kuntia kehoitetaan ohjeistamaan alueensa ympärivuorokautisen hoidon yksikköjen johtajat asettamaan yksiköihin vierailukiellon. Vierailukiellolla tulee kieltää kaikki muut kuin välttämättömät vierailut sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä (sairaaloissa, hoitolaitoksissa ja asumispalveluyksiköissä). Tapauskohtaisesti arvioiden voidaan sallia kriittisesti sairaiden ja lasten tai saattohoidossa olevien oireettomien läheisten vierailu, sekä puolison tai tukihenkilön vierailu synnytysosastolla. Kielto tulee voimaan heti ja on voimassa 13.5.2020 saakka. Oireiset toimintayksikön asiakkaat tulee hoitaa erillään muista omassa huoneessaan, mikäli heidän kuntonsa ei edellytä sairaalahoitoa.

## Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyö keskeistä

Erityisesti epidemian aikana terveydenhuollon ja sosiaalitoimen välinen yhteistyö ja tiedonkulku ovat erityisen tärkeitä. Kotisairaanhoidossa, kotihoidossa ja sosiaalihuollon asumisyksiköissä noudatetaan samoja torjuntaan tähtäviä toimia kuin terveydenhuollossa hengitystieinfektioon sairastuneiden kohdalla. Suojaimien ja suojavaatteiden riittävyys hoitohenkilökunnalle on turvattava ja ensisijaisesti kohdennettava sellaisiin toimintoihin, joissa hoidetaan hengitystieinfektio potilaita tai potilaita, joilla on varmistettu koronavirusinfektio.

## Ohjeen soveltaminen Ahvenanmaalle

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 34 kohdan mukaan valtakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat valmiutta poikkeusolojen varalta. Valmiuslaki ja sen nojalla annetut säädökset ovat siten voimassa myös Ahvenanmaalla, vaikka itsehallintolain tai maakuntalainsäädännön nojalla samoja tehtäviä eivät kaikilta osin hoida vastaavat viranomaiset kuin valtakunnassa eikä maakunnan ao. lainsäädännön sisältö kaikilta osin vastaa valmiuslaissa ja käyttöönottoasetuksessa mainittujen valtakunnan lakien sisältöä.

Tartuntatautilaki ja sen nojalla annetut säännökset ovat myös Ahvenanmaalla suoraan sovellettavaa oikeutta. Tartuntatauti torjunta on valtakunnan lainsäädäntövallan alaa myös Ahvenanmaalla, mutta itsehallintolain 30 §:n 9 kohdan nojalla maakunta huolehtii tartuntatauti torjuntaan liittyvistä tehtävistä Ahvenanmaalla. Maakunnan viranomaisilla on kuitenkin mainittujen säädösten soveltamiseen nähden hallintovaltaansa kuuluvilta osin sama harkintavalta kuin valtakunnassa sijaitsevilla valtion tai kuntien toimintayksiköillä. Maakuntahallitus voi siten antaa lisäohjeita alueensa kunnille tämän ohjeen soveltamisesta Ahvenanmaalla.

## Lisätietoa asiasta:

- [www.omaolo.fi](http://www.omaolo.fi)
- <https://www.terveyskyla.fi/infektio/epidemiakoronavirus-covid-2019>
- <https://www.terveyskyla.fi/koronabotti/>
- <https://thl.fi/fi/web/infektioaudit-ja-rokotukset/audit-ja-torjunta/audit-ja-taudinaiheuttajat-ajokoronavirus-covid-19>

- [https://www.terveyskyla.fi/infektio/epidemi/epidemi/koronavirus-\(covid-2019\)/huolen-ja-epavarmuuden-sietaminen](https://www.terveyskyla.fi/infektio/epidemi/epidemi/koronavirus-(covid-2019)/huolen-ja-epavarmuuden-sietaminen)
- <https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-ja-oppaat/itsehoito/koronavirukseen-liittyva-huolen-ja-epavarmuuden-sietaminen/Pages/default.aspx>
- [https://kotouttaminen.fi/artikkeli/-/asset\\_publisher/ota-kayttoosi-monikieliset-materiaalit-koronaviruksesta](https://kotouttaminen.fi/artikkeli/-/asset_publisher/ota-kayttoosi-monikieliset-materiaalit-koronaviruksesta)
- [https://stm.fi/artikkeli/-/asset\\_publisher/sosiaali-ja-terveysministerio-tasmentaa-aiemmin-annettuja-ohjeita-varautumiseen-suun-terveydenhuollossa-koronavirustilanteessa](https://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/sosiaali-ja-terveysministerio-tasmentaa-aiemmin-annettuja-ohjeita-varautumiseen-suun-terveydenhuollossa-koronavirustilanteessa)
- <https://stm.fi/documents/1271139/21429433/STM+ohje+vuosilomalain+ym+poikkeukset+060420.pdf/0e6a430b-0bbe-e6f0-d5ea-79117f051d84/STM+ohje+vuosilomalain+ym+poikkeukset+060420.pdf>
- <https://stm.fi/documents/1271139/21429433/Liikkumisvapaus+sosiaalihuollon+toimintayksik%C3%B6iss%C3%A4/c6a06c8b-1724-24c5-e8a8-778b0c093127/Liikkumisvapaus+sosiaalihuollon+toimintayksik%C3%B6iss%C3%A4.pdf>

KUMOTTU